

Vinmonopolets klimaregnskap – Metodikk

AS Vinmonopolets klimaregnskap fra 2018 til 2022 er basert på veiledning i GHG protokollen. Utslippene deles inn i tre hovedkategorier; Scope 1, 2 og 3.

- Obligatorisk: I Scope 1 er våre direkte utslipp og som vi har operasjonell kontroll over.
- Obligatorisk: I Scope 2 er de indirekte utslippene våre fra innkjøpt energi – elektrisitet og fjernvarme/-kjøling.
- Frivillig: I Scope 3 er alle våre indirekte utslipp av innkjøpte varer, tjenester, driftsmidler osv. slik som: flyreiser, logistikk/transport, avfall.

Tallene er hentet fra en rekke ulike kilder, og gjerne direkte fra våre leverandører i form av detaljert uttak av vare/tjenesteleveranser for 2022, og/eller egne klimareporter. Der vi ikke har fått direkte klimatall fra våre leverandører, har vi regnet om et vare-/tjenesteuttak med en bestemt utslippsfaktor. Disse faktorene er stor grad hentet fra UK Gov. Beregningene og tallene er kvalitetssikret internt, og årlig klimaregnskap skal attesteres av uavhengig tredjepart.

Alle utslippstall er oppgitt i CO₂-ekvivalenter, og inkluderer klimagasser som CO₂, CH₄, N₂O, HFC, PFC, SF₆ og NH₃.

Utelatelser

Sirkel glass

Vinmonopolet eier 23 % av Sirkel glass AS og Sirkel Materialgjenvinning AS (per 2022), og er representert i selskapets styre. Sirkel glass har ikke utarbeidet eget klimaregnskap, og på grunn av manglende datatilgang er derfor utelatt fra Vinmonopolet sitt regnskap og klimamål per 2023. Vinmonopolet og Sirkel glass skal fremover samarbeide om å utvikle et klimaregnskap.

Retningslinjer for omregning av Vinmonopolets klimagassutslipp og basisår

Vårt basisår for beregning av klimafotavtrykk og reduksjonsmål er 2018. For å sikre en mest mulig nøyaktig tilnærming til utslippsberegninger og oppnåelse av klimamålsetninger, kan det bli aktuelt å omregne basisåret. Minimum hvert 5. år skal klimamålsetningene re-evalueres og eventuelt omregnes. Som hovedregel vil basisåret omregnes dersom endringene fører til en økning eller reduksjon på 5%. Slike endringer kan være:

- Strukturelle endringer
Organisatoriske endringer kan føre til omregning av basisåret. Slike endringer kan være reduksjon/økning i antall butikker, vesentlige endringer til innkjøp.
- Metodiske endringer
Vi baserer klimaregnskapet på anerkjente utslippsfaktorer og beregningsmetoder, og eventuelle endringer til disse vil tas i bruk av oss.
- Feil eller endringer i data

Dersom vi oppdager en vesentlig feil eller feil som akkumulert har vesentlig påvirkning, vil vi gjennomføre en omregning av basisåret i tråd med funnene som er gjort. Omregning vil også være aktuelt dersom datakvalitet og/eller datatilgang forbedres.

Tidslinje

Eventuelle endringer og oppdateringer vil komme ved slutten av rapporteringsåret. Endringer til grunnlagsdata, beregninger og basisår skal publiseres offentlig i årsrapporten og verifiseres av tredjepart.

Endringer

2023

Ny LCA

I 2023 fikk vi resultatet av en ny LCA-studie for klimaberegning av produktene våre. Studien bruker en annen metode enn tidligere, og er den såkalte «consequential approach» metoden. Oppdatert LCA inkluderer flere detaljer enn den som tidligere er brukt, og hensyntar nå hvilke land produktene er importert fra. Ny LCA har beregnet utslippet til Vinmonopolet for produktsalget i 2022, som er brukt som grunnlag for årets beregninger ved å justere for litersalget. Ny metode og oppdaterte faktorer fører til en stor økning i scope 3-utslipp, og ligger i 2023 på nesten 300.000 tonn CO₂e sammenlignet med 145.000 tCO₂e i 2022. Utslipp er tilbakeregnet for 2018-2023 med ny metode.

Nye og oppdaterte kilder

- Hardware (ny), inkluderer innkjøp av PCer, skjermer og mobiltelefoner
- Salg av plastbæreposer inkluderer nå også årlig svinn og kundeordreposer
- Nordpolet er konsolidert inn i årets klimaregnskap, dette inkluderer fra produkter, strømforbruk og transport
- Biogene utslipp fra leasingbiler (scope 1) er lagt til i regnskapet

2022

Simulering av produktrelaterte utslipp som ikke er emballasje ble utført. Beregnede utslipp økte med nesten en tredjedel. Tilbakeregnet for hvert år til 2018.

Det var store endringer til reisevirksomhet fra 2021 til 2022 på grunn av åpning av samfunnet etter pandemien Covid 19.

I 2022 ble det gjennomført 100-års jubileum på Gardermoen for alle ansatte. Disse flyreisene ble bestilt utenom reiseportal. Det er derfor gjort en beregning av antall km flydd basert på kostnaden for disse flyreisene. Estimater i km er basert på kostnaden og km hentet ut fra portalen til leverandør av tjenester for reisebooking, Egencia. Jubileet hadde også en stor effekt på antall netter på hotell.

Scope 1

Vinmonopolets scope 1-utslipp inkluderer aktiviteter knyttet til våre butikker, lager og kontor.

Persontransport direkte – leasede biler:

Vinmonopolet leaser biler gjennom Autoplan AS, som er en kilde til mobil forbrenning. 15% av forbrukt bensin trekkes fra som følger av krav om innblanding av biodrivstoff i Norge, se neste seksjon. Per 2023 har Vinmonopolet fire leasede biler, hvor tre av disse bruker fossilt brensel.

	Beskrivelse, kilde
Aktivetsdata	Klimarapport fra Autoplan sin egen portal som gir antall liter og type drivstoff. Hentes ut årlig av bærekraftsenheten.

Utslippsfaktor	Utslippsfaktorer fra Miljødirektoratet
-----------------------	--

Biogene utslipp

I Norge er det krav om **opptil** 10% innblanding av biodrivstoff i bensin (krav fra august 2023). Dette gir biogene utslipp som skal rapporteres på siden av klimaregnskapet. Alle de leasede bilene er bensinhybrider.

	Beskrivelse, kilde
Aktivitetsdata	Antagelse om 5% innblanding pga. krav gjeldende fra midten av 2023. Aktivitetsdata fra «Persontransport leasede biler» multiplisert med 0,05.
Utslippsfaktor	Utslippsfaktorer fra Miljødirektoratet

Kjølemedier:

Kjølemedier brukes i kjøleanlegg til kjøleskap og svalrom i Vinmonopolet sine butikker. Mengde brukt per år vil variere

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Antall liter og type kjølemedium påfylt hentes fra leverandør GK AS. Kontaktinformasjon fås fra butikkutvikling.	
Utslippsfaktor	CO2e-omregningsfaktor per kjølemedium er hentet fra GOV.UK	

Utelatelse Scope 1

Vinmonopolet har ingen kilder til «stasjonær forbrenning» i form av forbrenningsanlegg som turbiner, kjeler eller andre prosessrelaterte utslipp. Kilder til direkte utslipp er ikke utelatt fra klimaregnskapet.

Scope 2

Scope 2-utslipp inkluderer innkjøpt elektrisitet og fjernvarme/kjøling på Kjedekontoret i Oslo. Alle butikker, kontorer og bygg inngår i rapporteringen. Fra 2023 er også strømforbruket fra Nordpolet estimert inn, dette ligger som en egen post i klimaregnskapet fordi klimafaktoren er basert på kullkraft.

Oversikten over forbruksdata er hentet fra strømlleverandøren vi har en landsdekkende avtale med på alle våre anlegg som årlig gir en liste over energibruk pr anlegg for 2023.

Strømforbruk

Forbruk av strøm er knyttet til innkjøpt elektrisitet til alle butikker, kontorer og øvrige bygg. Vinmonopolet oppgir både markedsbasert og lokasjonsbaserte utslippsberegninger i klimaregnskapet. Vinmonopolet kjøper ikke garantier for strøm, og bruker derfor markedsbaserte utslipp i beregningen av totale utslipp.

	Beskrivelse, kilde	

Aktivitetsdata	Fortum gjør tilgjengelig årlig forbruksdata i kwt per anlegg for alle butikkene. I tillegg legges det til 15% for indirekte tilført varme/kjøling via fellesanlegg på byggene hvor vi leier butikklokaler, typisk på kjøpesentere med Vinmonopolet-butikk. Estimeringen er gjort ut ifra teoretisk energibruksprofil for varehandelsbygg fra Enova.	
Utslippsfaktor	Lokasjonsbasert: Klimadeklarasjon fra NVE Markedsbasert: Varedeklarasjon fra strømleverandører (NVE)	

Fjernvarme

Vinmonopolet bruker fjernvarme/-kjøling på kjedekontoret i Oslo.

	Beskrivelse, kilde
Aktivitetsdata	Kjedekontorets årlige forbruk av fjernvarme/-kjøling per måler oversendes til Vinmonopolet fra driftsleder i kontorbygget. Tallene rapporteres som totale kWt per måler per år.
Utslippsfaktor	https://celsio.no/om-celsio/vare-miljovaredeklarasjoner-epder

Nordpolet

Estimert strømforbruk for butikken Nordpolet på Svalbard. Ble lagt til i klimaregnskapet fra 2023.

	Beskrivelse, kilde
Aktivitetsdata	Gjennomsnittlig energiforbruk per butikk beregnet og brukt som proxy for 2018-2023.
Utslippsfaktor	Hentet ut Energiplan for Longyearbyen som viser at årlig forbruk av energi er 109 GWh og 70.000 tCO ₂ årlig og regnet om til gCO ₂ /kWh. Valgt fordi Defra-faktor fremsto urealistisk lav (330 kgCO ₂ /kWt).

Utlatelser Scope 2

Noen få butikker (ca. 30 av 348 per 2022) har ikke egen strømmåler, og er ikke inkludert i klimaregnskapet. Dette er butikker med lite areal, og er estimert å utgjøre under 1% av totalt energiforbruk.

Scope 3

Kategori 1: Innkjøpte varer og tjenester

Utslipp fra innkjøpte varer og tjenester domineres av drikkevarene som selges i butikk, i tillegg inkluderes plastbæreposer, gaveemballasje og kontorrekvisita som papir, trykksaker og serverløsninger. Regnskapet baserer seg på aktiviteter fra alle butikker, kontor og lager.

Utelatelser

Per 2023 er anskaffelser som butikkinventar og renholdstjenester inkludert pga. manglende datakvalitet. For å ha et klimaregnskap helt i tråd med GHG-protokollen, jobber Vinmonopolet med å samle inn tilstrekkelig data på disse områdene. Utslippskilder med manglende data skal estimeres.

Produktrelaterte utslipp

Inkluderer utslipp fra alle solgte alkoholholdige drikkevarer. De største utslippskildene til Vinmonopolet kommer fra verdikjeden, og hovedsakelig fra produktene vi selger. I 2023 ble en oppdatert LCA for utslipp fra produktene vi selger ferdigstilt. Ny analyse inkluderer hovedvaregruppene våre (øl, vin og brennevin) og hensyntar hvilke land produktene kommer fra. Oppdatert analyse har beregnet utslippene for 2022. I 2023 er 2022-tallene tatt som utgangspunkt og justert for litersalget, tilbakeregning til 2018 er også gjort.

LCAen deler utslippene inn i følgende aktiviteter

- Arealbruk
- Dyrking
- Drikkevareproduksjon
- Emballasjeproduksjon
- Internasjonal transport
- Biprodukter (negative utslipp)
- Varehandel
- Konsum
- Resirkulering av emballasje (negative utslipp)
- Avhending av emballasje

Iht. GHG-protokollen er ikke negative utslipp inkludert i klimaregnskapet. Varehandel er ikke inkludert i klimaregnskapet fordi dette i hovedsak er utslipp fra energiforbruk, som måles og beregnes under scope 2. Nedstrøms utslipp fra konsum er heller ikke inkludert.

	Beskrivelse, kilde
Aktivitetsdata	Totalt litersalg hentes fra SAP I mellomberegninger brukes også litersalg fra hovedvaregruppene (vin, brennevin, øl og alkoholfritt).
Utslippsfaktor	Utslipp for gjeldende år justeres iht. litersalg av de ulike hovedvaregruppene sammenlignet med 2022. Utslippsfaktor per aktivitet beregnes ved å dele på totalt litersalg.

Salg av plastbæreposer

Beregnete utslipp fra solgte plastbæreposer i butikk.

I 2023 er svinn av plastposer basert på varetelling lagt inn i totaltallet for plastposer. Dette er gjort for 2018-2023. Kundeordreposer ble innført i 2022, I 2023 er utslipp for 2022 og 2023 beregnet og lagt til i klimaregnskapet.

	Beskrivelse, kilde
Aktivitetsdata	Antall solgte poser registreres gjennom kassesystemet og havner i masterdata. Hentes ut fra SAP gjennom Analysis.

	Svinn fra varetelling og antall kundeordreposer legges til.	
Utslippsfaktor	Mottatt fra poseleverandør. 21,11 kgCO2/1000 poser	

Salg av bærenett

Flerbruksnett som selges i kassen i alle Vinmonopolets butikker som et alternativ til plastposen.

Flerbruksnettene er av typen PET med 100% resirkulert innhold

LCA flerbruksnett [Norsus-studie](#) og [Handelends miljøfond](#)

Flerbruksnett Vinmonopolet:

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Antall solgte poser registreres gjennom kassesystemet og havner i masterdata. Hentes ut fra SAP gjennom Analysis.	
Utslippsfaktor	LCA-studie fra Norsus utført på vegne av Handelends miljøfond 0,6 kg /17 = 0,03529 kg pr nett = 35,29 gram pr nett	

Salg av gaveemballasje, hilsningskort

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Antall enheter solgt kommer fra kassesystemet og inn i masterdata. Leverandør har gitt informasjon om vekt per produkt.	
Utslippsfaktor	UK GOV Faktor: <i>Paper and board: board</i>	

Forbruk av papirutskrifter

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Mengde innkjøpt kopipair for året sendes over av leverandør, Norengros.	
Utslippsfaktor	UK GOV Faktor: <i>Paper and board: paper</i>	

Forbruk av trykksaker/papir

Vinbladet, hylleforkanter, hylleforkant-bindere og div. småleveranser.

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	E-post fra trykkeriet med estimert antall kg fordelt på ulike trykksaker sendes til bærekraftenheten.	
Utslippsfaktor	UK GOV Faktor: <i>Paper and board: mixed</i>	

Data/servere/skytjenester

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Vinmonopolet abonnerer på Microsoft-servertjenester og bruker Microsoft ferdiglaget rapport på CO2-fotavtrykk fra serverbruk.	
Utslippsfaktor	Se over.	

Fysisk datavare

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Antall mobiler trekkes ut av ansvarlig hos IT. Antall PCer/skjermer kommer i egen rapport utviklet av Dustin (leverandør av IT-tjenester).	
Utslippsfaktor	Utslippsfaktor er basert på offentlig tilgjengelige LCAer for mobiltelefon og PC.	

Kategori 5: Avfall fra egen virksomhet

Avfall som genereres i butikk og sendes til håndtering som følge av Vinmonopolet sin drift.

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	I 2023 slått sammen til én kategori, «Avfall fra egen virksomhet». Tallene på avfallsmengder kommer fra Retura som summeres til totalt antall kg.	
Utslippsfaktor	GOV UK faktor for «waste disposal»	

Kategori 6: Reisevirksomhet i virksomheten

Persontransport indirekte – Flyreiser

Inkluderer innenlands og utenlands flyreiser.

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	To hovedkilder: <ul style="list-style-type: none"> - Berg-Hansen - Egencia Begge selskapene gir VMP en oversikt over antall km fly fordelt på <ul style="list-style-type: none"> - Innenlands - Norden - Europa - Langdistanse 	
Utslippsfaktor	Utgangspunkt i leverandørenes klimaberegninger, men kontrolleres mot faktorer fra Defra (GOV UK). Justering av utslipp dersom faktor fra leverandør virker for lav.	

Persontransport indirekte - reisegodtgjørelse fossilbil:

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Antall kompenserte km hentes fra regnskapssystemet av økonomiavdelingen.	
Utslippsfaktor	GOV UK . Det er gjort en antagelse om 50/50 bensin- og dieselkjøretøy. Faktor for «medium car average» brukes for begge drivstofftypene.	

Persontransport indirekte - reisegodtgjørelse elbil:

Uttrekk av km-rapport fra regnskapssystem (reisegodtgjørelse). Antall km er ganget med lokalbasert energifaktor på 11 gram for 2022 og et gjennomsnittlig forventet kWt forbruk pr km.

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Antall kompenserte km hentes fra regnskapssystemet av regnskapsavdelingen.	
Utslippsfaktor	Mest oppdaterte faktor (markedsbasert) for klimadeklarason fra NVE og gjennomsnittlig kWt/km for elbil.	

Kategori 6: Hotellovernattinger

Hotellovernattinger i forbindelse med tjenestereiser

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Leverandørene av reisetjenester (Egencia og Berg-Hansen) gir årlig rapport på antall netter og totalkostnad brukt på hotell. Dette brukes for å beregne en snittpris NOK/natt. Totalkostnad brukt på hotellovernatting hentes ut av regnskapsavdelingen, kostnad til Egencia og Berg-Hansen trekkes fra. Eventuell rest brukes til å estimere antall netter på hotell bestilt/betalt utenfor bookingportal.	
Utslippsfaktor	GOV UK , factor for «room per night»	

Kategori 7: Ansattes reisevaner**Butikkansattes reisevaner til og fra jobb**

Basert på reisevaneundersøkelse fra starten av 2023 hvor alle butikkene har oppgitt totale antall km fordelt på ulike transportmidler.

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Rapport på ansattes reisevaner. Deles inn i dieselbil, bensinbil, kollektivt, båt/ferge og EL-bil	
Utslippsfaktor	GOV UK, automatisk beregning av utslipp lå inne i undersøkelsen.	

Kategori 9: Nedstrøms transport og distribusjon**Nasjonal varetransport/distribusjon:**

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Antall liter solgt	
Utslippsfaktor	CO2-utslipp/liter fra nasjonal varetransport beregnes basert på klimarapport fra største distributør (Vectura). Det antas at samme faktor kan brukes for all nasjonal varetransport. Klimarapporten hentes ut av leder for vareforsyning.	

Kategori 12: Slutthåndtering av solgte produkter**Avhending av emballasje fra solgte produkter**

	Beskrivelse, kilde	
Aktivitetsdata	Total emballasjevekt i kg registreres per produkt i masterdata og hentes ut fra SAP.	
Utslippsfaktor	GOV UK gjennomsnittlig faktor for «Waste disposal»	